RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)

14. maj 1998 *

I sag T-337/94,

Enso-Gutzeit Oy, Helsinki, ved advokaterne Ivo Van Bael og Jean-François Bellis, Bruxelles, og solicitor Ciarán Keaney, Law Society of Ireland, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Freddy Brausch, 11, rue Goethe,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Hans Gerald Crossland og Richard Lyal, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Goméz de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/601/EF af 13. juli 1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/C/33.833 — Karton, EFT L 243, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, B. Vesterdorf, og dommerne C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki og J. D. Cooke,

justitssekretær: J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling, der fandt sted fra den 25. juni 1997 til den 8. juli 1997,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

1 Den foreliggende sag vedrører Kommissionens beslutning 94/601/EF af 13. juli 1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/C/33.833 — Karton, EFT L 243, s. 1), som berigtiget inden offentliggørelsen ved Kommissionens

beslutning af 26. juli 1994 (K(94) 2135 endelig udg.) (herefter »beslutningen«). Ved beslutningen blev 19 producenter, der leverer karton inden for Fællesskabet, pålagt bøder for overtrædelser af traktatens artikel 85, stk. 1.

2 Det produkt, som beslutningen vedrører, er karton. I beslutningen omtales tre kartonkvaliteter, henholdsvis »GC«, »GD« og »SBS«.

3 Kartonkvaliteten GD (herefter »GD-kvaliteter«) er en bleget æskekarton (genbrugspapir), der normalt anvendes til emballering af nonfoodprodukter.

4 Kartonkvaliteten GC (herefter »GC-kvaliteter«) er en karton med hvidt dæklag, der normalt anvendes til emballering af fødevarer. GC-kvaliteter er af en bedre kvalitet end GD-kvaliteter. I den periode, beslutningen vedrører, var prisforskellen mellem disse to produkter sædvanligvis ca. 30%. De bedste GC-kvaliteter anvendes endvidere i et vist omfang til grafiske formål.

5 SBS er forkortelsen for et helt igennem hvidt kartonprodukt (herefter »SBS-kvaliteter«). Prisen for dette produkt ligger ca. 20% over prisen for GC-kvaliteter. Det anvendes til emballering af fødevarer, kosmetik, lægemidler og cigaretter, men dets hovedanvendelse er grafiske formål.

6 Ved skrivelse af 22. november 1990 indgav British Printing Industries Federation, der er brancheorganisation for de fleste kartonemballagetrykkerier i Det Forenede Kongerige (herefter »BPIF«), en uformel klage til Kommissionen. BPIF hævdede,

at de kartonproducenter, der leverede til Det Forenede Kongerige, havde foretaget en række samtidige og ensartede prisforhøjelser, og anmodede Kommissionen om at undersøge, hvorvidt der forelå en overtrædelse af Fællesskabets konkurrenceregler. BPIF udsendte en pressemeddelelse for at sikre, at dens initiativ blev omtalt i pressen. Pressemeddelelsen blev omtalt af fagpressen i december 1990.

7 Den 12. december 1990 indgav Fédération française du cartonnage ligeledes en uformel klage til Kommissionen, hvori den fremsatte påstande vedrørende det franske kartonmarked svarende til dem, der var indeholdt i BPIF's klage.

8 Den 23. og 24. april 1991 foretog Kommissionens repræsentanter i henhold til artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81), samtidige, uanmeldte kontrolundersøgelser hos et antal virksomheder og brancheorganisationer inden for kartonsektoren.

9 Efter disse undersøgelser fremsatte Kommissionen i henhold til artikel 11 i forordning 17 begæring til alle de virksomheder, denne beslutning er rettet til, om oplysninger og skriftligt materiale.

10 På grundlag af de ved kontrolundersøgelserne og begæringerne om oplysninger og skriftligt materiale fremkomne oplysninger konkluderede Kommissionen, at de berørte virksomheder fra midten af 1986 og mindst til april 1991 (i de fleste tilfælde) havde deltaget i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

11 Den besluttede som følge heraf at indlede en procedure i henhold til denne bestemmelse. Ved skrivelse af 21. december 1992 fremsendte Kommissionen en meddelelse af klagepunkter til hver enkelt virksomhed. Samtlige virksomheder svarede skriftligt. Ni virksomheder begærede mundtlig høring. Høringen fandt sted fra den 7. til den 9. juni 1993.

12 Som afslutning på proceduren vedtog Kommissionen en beslutning, der bl.a. indeholder følger bestemmelser:

»*Artikel 1*

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co. KG, Kartonfabriek 'De Eendracht' NV (der handler under navnet BPB de Eendracht), NV Koninklijke KNP BT NV (tidligere Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik A/S, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidligere Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidligere Tampella Española SA) og Moritz J. Weig GmbH & Co. KG har overtrådt artikel 85, stk. 1, i EF-traktaten ved deltagelse

— i Buchmann's og Rena's tilfælde fra omkring marts 1988 og i hvert fald til slutningen af 1990

— hvad angår Enso Española i hvert fald fra marts 1988 til i hvert fald udgangen af april 1991

— i Gruber & Weber's tilfælde i hvert fald fra 1988 og indtil slutningen af 1990

— i de andre tilfælde fra midten af 1986 og i hvert fald til april 1991

i en aftale og samordnet praksis, der startede medio 1986, og som indebar, at leverandører af karton i EF

— samledes regelmæssigt ved en række hemmelige og institutionaliserede møder for at diskutere og nå til enighed om en fælles brancheplan med henblik på at begrænse konkurrencen

— nåede til enighed om regelmæssige prisstigninger for hver produktkvalitet i den enkelte nationale valuta

— planlagde og iværksatte samtidige og ensartede prisstigninger i hele EF

— nåede til forståelse om at fastholde markedsandelene for de store producenter på konstante niveauer, dog med mulighed for ændring fra tid til anden

— traf i stigende grad siden begyndelsen af 1990 samordnede foranstaltninger til styring af leverancer af produktet i EF for derved at sikre gennemførelsen af de nævnte samordnede prisstigninger

— udvekslede forretningsmæssige oplysninger om leverancer, priser, midlertidige produktionsstandsninger, ordrebeholdninger, kapacitetsudnyttelsesgrader osv. til støtte for nævnte forholdsregler.

...

Artikel 3

Følgende bøder pålægges nedennævnte virksomheder for den overtrædelse, der er omhandlet i artikel 1:

...

iii) Enso-Gutzeit Oy, en bøde på 3 250 000 ECU

...«

13 Det fremgår af beslutningen, at overtrædelsen fandt sted gennem organet »Product Group Paperboard« (herefter »PG Paperboard«), der omfattede en række grupper eller udvalg.

14 Under dette organ oprettedes i midten af 1986 et udvalg, »Presidents Working Group« (herefter »PWG«), der bestod af repræsentanter for den øverste ledelse for de største kartonproducenter i Fællesskabet (ca. otte).

15 PWG's formål var navnlig drøftelse og opnåelse af enighed vedrørende markeder, markedsandele, priser og kapacitet. Gruppen traf navnlig generelle beslutninger om tidspunkterne for og størrelsen af de prisforhøjelser, som producenterne skulle gennemføre.

16 PWG refererede til »Direktørkonferencen« (herefter »Direktørkonferencen« eller »PC«), i hvis møder næsten samtlige administrerende direktører for virksomhederne deltog (mere eller mindre regelmæssigt). I den relevante periode holdt Direktørkonferencen møde to gange om året.

17 I slutningen af 1987 oprettedes »Joint Marketing Committee« (herefter »JMC«). Dette udvalgs hovedopgave var at bestemme, hvorvidt og i bekræftende fald hvorledes der kunne gennemføres prisforhøjelser, samt at fastlægge enkelthederne i forbindelse med de prisinitiativer, der besluttedes af PWG, for hvert af de berørte lande og for de store kunder med henblik på at gennemføre et ensartet prissystem i Europa.

18 Det Økonomiske Udvalg (herefter »DØU«) drøftede bl.a. prisbevægelser på de nationale markeder og ordrebeholdninger og meddelte resultaterne af sine undersøgelser til JMC, eller indtil udgangen af 1987 til dens forgænger, Marketing Committee. DØU, der bestod af flertallet af de berørte virksomheders marketingdirektører, holdt møder flere gange om året.

19 Det fremgår endvidere af beslutningen, at Kommissionen antog, at PG Paperboard's aktiviteter befordredes ved hjælp af udveksling af oplysninger gennem Fides, der er et forvaltningsinstitut med hjemsted i Zürich (Schweiz). Det fremgår af beslutningen, at de fleste af PG Paperboard's medlemmer sendte regelmæssige rapporter om ordrer, produktion, omsætning og kapacitetsudnyttelse til Fides. Rapporterne blev behandlet i Fides-systemet, og de samlede data blev udsendt til medlemmerne.

20 Sagsøgeren Enso-Gutzeit Oy (herefter »Enso-Gutzeit«), som kun producerer SBS-kvaliteter, deltog ifølge beslutningen i PC's møder. Selskabet var også medlem af Nordic Paperboard Institute (herefter »NPI«). Kommissionen anså sagsøgeren for at have deltaget i den i beslutningens artikel konstaterede overtrædelse fra midten af 1986 til april 1991.

Retsforhandlinger

21 Sagsøgeren anlagde nærværende sag ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 14. oktober 1994.

22 16 af de øvrige 18 selskaber, der blev anset for ansvarlige for overtrædelsen, har ligeledes anlagt sag til prøvelse af beslutningen (sag T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 og T-354/94).

23 Ved skrivelse indleveret til Rettens Justitskontor den 10. juni 1996 hævede sagsøgeren i sag T-301/94, Laakmann Karton GmbH, sagen, der blev slettet af Rettens register ved kendelse af 18. juli 1996 (sag T-301/94, Laakmann Karton mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser).

24 Fire finske virksomheder, der er medlemmer af sammenslutningen Finnboard, og som i denne egenskab er anset for solidarisk ansvarlige for den bøde, der er pålagt Finnboard, har ligeledes anlagt sag til prøvelse af beslutningen (forenede sager T-339/94, T-340/94, T-341/94 og T-342/94).

25 Endelig er der anlagt sag af sammenslutningen CEPI-Cartonboard, som ikke er adressat for beslutningen. CEPI har imidlertid ved skrivelse, indleveret til Rettens Justitskontor den 8. januar 1997, hævet sagen, der blev slettet af Rettens register ved kendelse af 6. marts 1997 (sag T-312/94, CEPI-Cartonboard mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser).

26 Ved skrivelse af 5. februar 1997 indkaldte Retten parterne til et uformelt møde, bl.a. for at høre deres bemærkninger til en eventuel forening af sagerne T-295/94,

T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 og T-354/94 med henblik på den mundtlige forhandling. Under mødet, der fandt sted den 29. april 1997, tiltrådte parterne, at sagerne forenedes.

27 Ved kendelse af 4. juni 1997 har formanden for Rettens Tredje Udvidede Afdeling besluttet at forene sagerne med henblik på den mundtlige forhandling, idet de har forbindelse med hinanden, jf. procesreglementets artikel 50, og at tage en begæring om fortrolighed, som sagsøgeren i sag T-334/94 har fremsat, til følge.

28 Ved kendelse af 20. juni 1997 har afdelingsformanden taget en begæring om fortrolighed fra sagsøgeren i nærværende sag til følge for så vidt angår et dokument, der er blevet fremlagt som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten.

29 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Tredje Udvidede Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og truffet foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, idet parterne er blevet opfordret til at besvare en række skriftlige spørgsmål samt til at fremlægge visse dokumenter. Parterne har efterkommet opfordringerne.

30 Parterne i de i præmis 26 anførte sager afgav mundtlige indlæg og besvarede spørgsmål fra Retten i retsmøder, der blev afholdt i tidsrummet fra den 25. juni til den 8. juli 1997.

Parternes påstande

31 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Beslutningen annulleres, i det omfang den vedrører sagsøgeren.

— Subsidiært: Bøden annulleres eller nedsættes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

32 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Påstanden om annullation af beslutningen

33 Sagsøgeren har til støtte for sin påstand om annullation af beslutningen, i det omfang den vedrører selskabet, gjort fire anbringender gældende, nemlig at beslutningen ikke burde have omfattet SBS-kvaliteter, at der ikke findes beviser for, at sagsøgeren har deltaget i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, at der er sket en tilsidesættelse af traktatens artikel 190, og at sagsøgerens ret til kontradiktion er blevet tilsidesat.

34 Retten skal først undersøge det andet anbringende.

Anbringendet om, at der ikke findes beviser for, at sagsøgeren har deltaget i et kartel

Sammenfatning af parternes argumentation

— Sagsøgerens argumenter

35 Sagsøgeren gør gældende, at Kommissionen ikke har bevist, at selskabet har deltaget i et kartel.

36 Selskabet har for det første bestridt det i beslutningens betragtning 121 anførte om, at bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter, som er et notat, der blev fundet hos Rena og hævdes at vedrøre et møde i NPI, som blev afholdt i Arlanda lufthavn (Sverige) den 3. oktober 1988, udgør et bevis for, at sagsøgeren deltog i de ulovlige handlinger, der er omhandlet i beslutningen. Kommissionen konkluderede således, at notatet vedrørte et ekstraordinært bestyrelsesmøde i NPI, på grundlag af en indkaldelse til et sådant møde (bilag 101 til meddelelsen af klagepunkter). Notatet indeholder imidlertid ingen holdepunkter for, at det vedrørte det i indkaldelsen nævnte møde.

37 Bestyrelsesmødet i NPI den 3. oktober 1988 blev afholdt, fordi Iggesunds Bruk AB, som producerer SBS-kvaliteter og nu tilhører MoDo-koncernen (herefter »Iggesunds Bruk«), planlagde at standse enhver deltagelse i og finansiering af »pro-carton«-aktiviteterne. Der blev ikke diskuteret priser på det pågældende møde. Henvisningen til »pro-carton«-aktiviteterne (»hvorledes produkterne skulle sælges

og til hvem«) i det ovennævnte bilag 102 viser ikke, at der var tale om NPI's ekstraordinære møde, idet den ikke sigter til, hvad der skulle drøftes under det pågældende møde.

38 Hvis bilag 102 måtte skulle antages at indeholde oplysninger vedrørende prisforhøjelserne i Det Forenede Kongerige i april 1989, vedrører disse oplysninger ikke sagsøgeren. Priserne for den af selskabet fremstillede karton blev nemlig ikke forhøjet i Det Forenede Kongerige i april 1989, men i januar 1989. Desuden angår bemærkningen om en prisforhøjelse for karton til cigaretindustrien ikke sagsøgeren, da denne ikke har leveret karton til cigaretindustrien siden 1987, og da prisen for sagsøgerens karton var betydeligt højere end den pris, der er nævnt i det pågældende notat. SBS-kvaliteter er i øvrigt ikke udtrykkeligt nævnt i bilag 102.

39 For det andet har sagsøgeren bestridt det i beslutningens betragtning 97, første afsnit, anførte om, at bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, som er et notat, der blev fundet hos Iggesund Board Sales Ltd, der også tilhører MoDo-koncernen, »tyder på hemmelige prisaftaler mellem producenterne af coated karton til grafiske formål ... i forbindelse med den prisforhøjelse, der skulle træde i kraft i Det Forenede Kongerige den 2. april 1990«.

40 Notatets forfatter har forklaret, at det vedrørte en telefonsamtale mellem to ansatte i Iggesund, og at ordene »presidents/Enso« i notatet sigtede til, at visse konkurrenter plejede at sende medlemmer af den øverste ledelse fra deres hovedsæde til Det Forenede Kongerige for at forhandle priser. Denne praksis, som stadig bliver fulgt, er nødvendig for de største kunder, for hvem prisforhandlingen betragtes som meget væsentlig. Ordene »presidents/Enso« udgør derfor ikke noget bevis for en samordning mellem virksomheder, navnlig ikke i relation til sagsøgeren.

41 Kommissionens påstande om et ulovligt samarbejde om priser mellem sagsøgeren og de andre producenter, der er nævnt i bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, støttes ikke af tabel F i bilagene til beslutningen angående prisforhøjelsen i april 1990 i Det Forenede Kongerige. Både annonceringen og gennemførelsen af sagsøgerens prisforhøjelse blev foretaget mere end en uge efter annonceringen og den faktiske gennemførelse af de andre omhandlede producenters prisforhøjelser.

42 For det tredje gør sagsøgeren gældende, at det ikke fremgår af bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter, som er et notat i en kalender tilhørende en medarbejder hos Feldmühle (fra Stora-koncernen), at der blev indgået aftaler om priser og produktionskontrol mellem Feldmühle og andre producenter, herunder sagsøgeren, i forbindelse med prisforhøjelsen i Det Forenede Kongerige i januar 1987.

43 Den eneste henvisning til sagsøgerens priser i det pågældende notat (»Enso 86 samme gennemsnitspriser som 85«) vedrører et forhold, der var almindelig kendt i begyndelsen af 1987, som er det tidspunkt, notatet skal dreje sig om. I øvrigt forhøjede sagsøgeren sine priser i Det Forenede Kongerige med 10 GBP pr. ton den 1. december 1986, hvilket ikke stemmer overens med Kommissionens påstande.

44 Henvisningen til sagsøgerens ordrebeholdning (»ca. to ugers beskæftigelse«) viser ikke, at der skete en samordning. Det er normalt at have ordrer til to uger i begyndelsen af året, hvilket er indlysende for enhver person med kendskab til branchen. Kunder, der er stillet over for en prisforhøjelse fra deres sædvanlige leverandørs side, vil normalt forhøre sig hos andre producenter om deres leveringstid og derefter bruge de indhentede oplysninger med henblik på at afvise eller få udskudt den annoncerede prisforhøjelse. Hele branchen kan derfor hurtigt få oplysninger om de forskellige producenters ordrebeholdninger.

45 For det fjerde har sagsøgeren bestridt Kommissionens påstand om, at det udgør et bevis for selskabets deltagelse i et ulovligt samarbejde om priser, at der er en »praktisk taget nøjagtig overensstemmelse« mellem selskabets prisforhøjelser og oplysningerne i bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter, som er en prisliste, der blev fundet hos Rena. Rena har forklaret, at selskabet ikke havde modtaget listen fra NPI, men fra en anden skandinavisk producent under et møde. Da der er tale om en udateret liste, som er modtaget fra en ukendt skandinavisk producent, kan den ikke bruges som bevis mod sagsøgeren. Eftersom sagsøgeren i øvrigt annoncerede sine prisforhøjelser i Det Forenede Kongerige og i Tyskland henholdsvis seks og 21 dage efter Iggesunds Bruk, bekræfter selskabets faktiske adfærd med hensyn til priser, at det ikke deltog i en samordning på dette område.

46 For det femte bestrider sagsøgeren, at Finnboard — som hævdet af Stora (bilag 38 til meddelelsen af klagepunkter) — oplyste selskabet om resultaterne af PWG's møder. Sagsøgeren har aldrig været medlem af Finnboard, og Finnboard har aldrig handlet som repræsentant for sagsøgeren. De eventuelle forbindelser mellem Finnboard, PWG, JMC og NPI er uden betydning for spørgsmålet om, hvorvidt Finnboard oplyste sagsøgeren om udfaldet af møderne i PWG. Desuden har Stora på intet tidspunkt udtalt, at oplysningerne — som påstået af Kommissionen — blev givet og drøftet inden for rammerne af NPI.

47 Desuden anså Kommissionen ikke det pågældende bilag som bevis for en forbindelse mellem PG Paperboard og flere andre producenter, som Stora havde nævnt. Blandt de virksomheder, som skulle være blevet orienteret om resultaterne af PWG's møder, nævnte Stora ikke blot Strömsdahl, et finsk medlem af NPI, men også to spanske selskaber, som beslutningen ikke omfatter.

48 For det sjette har sagsøgeren bestridt, at selskabet som følge af sit medlemskab af NPI modtog oplysninger om møderne i PWG eller DØU. Der kan heller ikke være nogen formodning for, at det modtog sådanne oplysninger.

49 For det syvende er Kommissionens påstand om, at PC udøvede ulovlig virksomhed før 1987 (beslutningens betragtning 35), grundløs. Påstanden hviler på en forkert fortolkning af Stora's redegørelser fra Kommissionens side (bilag 39 til meddelelsen af klagepunkter).

50 I modsætning til hvad der hævdes i beslutningens betragtning 41, er referaterne af PC's møder ikke vildledende. Sagsøgerens repræsentanter under møderne i PC har bekræftet, at der ikke blev drøftet priser, når de var til stede.

51 Det notat, der blev fundet hos Mayr-Melnhof's salgsagent (bilag 61 til meddelelsen af klagepunkter), kan heller ikke betragtes som bevis for, at der blev diskuteret priser i PC. Kommissionen tilkendegav således i meddelelsen af klagepunkter, at den ikke engang var klar over, om notatet vedrørte et møde i PC.

52 For det ottende bestrider sagsøgeren rigtigheden af påstanden i beslutningen (betragtning 38 og 41) om, at PWG gav oplysninger til PC om den nøjagtige tilstand med hensyn til udbud og efterspørgsel, og at de administrerende direktører, der deltog i PC's møder, blev informeret om de beslutninger om priser, der blev truffet af PWG, og om de instrukser, der skulle gives til deres salgsafdelinger med henblik på at gennemføre de aftalte prisinitiativer. Denne påstand kan ikke bevises alene med henvisning til Stora's redegørelser.

53 De fire eksempler, Kommissionen påberåber sig i svarskriftet med henblik på at godtgøre en forbindelse mellem møderne i PC, PWG og sagsøgerens adfærd med hensyn til priser, beviser på ingen måde den pågældende påstand. Det er ikke muligt at påvise nogen form for forbindelse mellem de møder i PC, som sagsøgeren deltog i, og selskabets adfærd med hensyn til priser.

54 Endelig har sagsøgeren for det niende anført, at dokumentationen vedrørende prisforhøjelserne ikke vidner om, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Dokumentationen viser tværtimod, at sagsøgeren ikke deltog i nogen form for overtrædelse. Der kan ud fra en generel sammenligning mellem sagsøgerens prisforhøjelser og de prisforhøjelser, der blev foretaget af Iggesunds Bruk og Finnboard, konstateres betydelige forskelle med hensyn til datoerne for og størrelsen af prisforhøjelserne.

55 Det forhold, at der i et vist omfang er overensstemmelse mellem Iggesunds Bruk's og sagsøgerens priser i forbindelse med bestemte prisforhøjelser, skyldes de normale markedsmekanismer. På grund af den måde, markedet fungerer på, får virksomhederne mulighed for at forhøje deres priser på nogenlunde samme tidspunkt. For sagsøgerens vedkommende beroede prisforhøjelserne således enten på øgede produktionsomkostninger eller på prisændringer på markedet. Desuden ville sagsøgeren, når selskabet erfarede fra sine kunder og/eller fra fagpressen, at en anden producent havde annonceret en prisforhøjelse, forsøge at udnytte denne annoncering med henblik på selv at forhøje sine priser, hvis det skønnede, at markedet ville acceptere en sådan forhøjelse.

56 Sagsøgeren har i denne forbindelse anført, at en parallel adfærd ikke kan betragtes som bevis på en samordning, medmindre samordningen er den eneste sandsynlige forklaring på en sådan adfærd (Domstolens dom af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1307, præmis 71). Selv hvis Kommissionen havde andre beviser end dokumentationen vedrørende priser, hvilket bestrides, ville der stadig skulle foretages en undersøgelse af de forskellige ligheder mellem priserne med henblik på at kontrollere, om der kunne være andre forklaringer herpå end en samordning.

57 Sagsøgeren har endelig foretaget en meget detaljeret gennemgang af alle de påståede samordnede prisinitiativer, selskabet hævdes at have deltaget i. Sagsøgeren konkluderer, at denne gennemgang også viser, at selskabet ikke har deltaget i nogen form for ulovligt samarbejde, idet den afslører betydelige forskelle med hensyn til datoerne for og størrelsen af de enkelte prisforhøjelser.

— Kommissionens argumenter

58 Kommissionen har understreget, at den fastslog, at der var blevet begået en enkelt overtrædelse, som bestod i en »fælles brancheplan med henblik på at begrænse konkurrencen« med prisforhøjelser, aftaler om markedsandele, samordnede foranstaltninger med henblik på styring af udbuddet og udveksling af forretningsmæssige oplysninger til støtte for disse tiltag (beslutningens betragtning 116 ff.). Alle beslutningens adressater deltog i denne overtrædelse bestående i et princip om »pris frem for mængde« (beslutningens betragtning 129 ff.), som blev fulgt af samtlige producenter. Det er således irrelevant, at en bestemt producent ikke deltog i et bestemt møde eller ikke gennemførte samtlige kartellets tiltag.

59 Sagsøgeren kan ikke splitte de beviser, Kommissionen har påberåbt sig over for selskabet, op og hævde, at de hver for sig ikke beviser noget. Det er nødvendigt at foretage en samlet vurdering af samtlige beviser for en deltagelse i kartellet og afgøre, om der er tilstrækkelige samstemmende holdepunkter, der støtter Kommissionens påstande (Domstolens dom af 14.7.1972, sag 48/69, ICI mod Kommissionen, Sml. 1972, s. 151, org. ref.: Rec. s. 619). Alle Kommissionens argumenter skal ses i lyset af disse generelle betragtninger, idet Kommissionen aldrig har hævdet, at hvert enkelt af de beviser, den har påberåbt sig over for sagsøgeren, var tilstrækkeligt til at bevise samtlige de forhold, der blev lagt vægt på over for selskabet.

60 I relation til de af sagsøgeren fremførte argumenter vedrørende de enkelte beviser har Kommissionen for det første fastholdt, at bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter (jf. ovenfor, præmis 36) bekræfter, at sagsøgeren deltog i overtrædelsen.

61 Kommissionen har anført, at indkaldelsen til et møde i NPI den 3. oktober 1988 i Arlanda lufthavn (bilag 101 til meddelelsen af klagepunkter) bl.a. var rettet til

hr. Paronen (Enso-Gutzeit) og hr. Kordal (Rena), og at bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter indeholder de notater, Kordal tog under dette møde. I øvrigt har sagsøgeren anerkendt, at Paronen deltog i et møde i Arlanda lufthavn den 3. oktober 1988 med henblik på at drøfte »pro-carton«-aktiviteterne. Der henvises til »pro-carton«-aktiviteterne i det pågældende notat.

62 Notatet nævner ganske vist på intet sted SBS-kvaliteter som sådanne, men den af sagsøgeren fremstillede kvalitet Ensocoat konkurrerer direkte med bestemte GC 1-kvaliteter til grafiske formål. Sagsøgeren forhøjede sine priser i visse lande i april 1989 (tabel D i bilagene til beslutningen), og selskabet behøvede ikke at forhøje sine priser i Det Forenede Kongerige, fordi det allerede med virkning fra den 23. januar 1989 havde forhøjet sine priser i dette land med 50 GBP, dvs. præcis samme beløb som det, der er nævnt i bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter. Denne forhøjelse blev udskudt til april 1989 for de fleste kunders vedkommende.

63 Endelig forhøjede Iggesunds Bruk sine priser med samme beløb i Det Forenede Kongerige med virkning fra den 9. januar 1989.

64 Kommissionen har for det andet i relation til bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter (jf. ovenfor, præmis 39) anført, at Iggesund's konstruerede forklaring på betydningen af ordet »presidents« i det omhandlede notat ikke er plausibel, da den ikke har nogen støtte i det skriftlige bevismateriale, Kommissionen råder over, og i realiteten er uforenelig hermed.

65 De foreliggende beviser bekræfter, at bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter viser, at der blev foretaget en samordning i forbindelse med prisforhøjelsen i april 1990 i Det Forenede Kongerige for grafiske kvaliteter. De af sagsøgeren påpegede forskelle for så vidt angår de virksomheder, der annoncerede prisforhøjelsen, og datoerne for disse annonceringer taler ikke imod, at der forelå et ulovligt samarbejde. Det blev i forbindelse med hvert enkelt prisinitiativ aftalt i PWG, i hvilken

rækkefølge PWG's medlemmer skulle annoncere prisforhøjelserne, hvorimod de øvrige virksomheder selv kunne vælge, hvornår de annoncerede deres prisforhøjelse (beslutningens betragtning 72 og 73). Karakteren af prisforhøjelsen i april 1990 er derfor et stærkt bevis for, at der fandtes et ulovligt samarbejde.

66 Det forhold, at forfatteren af bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter deltog regelmæssigt i møderne i Paper Agents Association og navnlig i de møder, hvor prisforhøjelsen i april 1990 blev planlagt, og det forhold, at notatets dato ligger tæt på datoen for det relevante møde i JMC, bekræfter, at notatet kan bruges som bevis for samordningen. Det er herved uden betydning, at sagsøgeren ikke deltog i JMC's møder, og at selskabet ikke deltog i de omhandlede møder i Paper Agents Association. Selv om sagsøgeren ikke deltog i alle kartellets tiltag, spillede selskabet en rolle i systemet som helhed (beslutningens betragtning 121).

67 De slående ligheder mellem de priser, der er nævnt i bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, og dem, der er nævnt i andre dokumentbeviser (bilag 113 og 130 til meddelelsen af klagepunkter), giver yderligere støtte for rigtigheden af Kommissionens påstande om et ulovligt samarbejde om priser i april 1990.

68 Alle de producenter, der er nævnt i bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, forhøjede deres katalogpriser for Det Forenede Kongerige med lignende eller samme beløb. Prisforhøjelserne i Det Forenede Kongerige lå mellem 50 og 60 GBP for de forskellige kvaliteter (dokumenterne F-5-6, F-12-7 til F-12-9 og F-3-2 i bilagene vedrørende priserne), og der er nær sammenhæng mellem sagsøgerens, Finnboard's og Iggesunds Bruk's procentvise prisforhøjelser for de relevante kvaliteter, hvilket må tillægges afgørende betydning. Finnboard forhøjede således sine priser for grafiske kvaliteter med 8,5%, hvilket svarer til sagsøgerens forhøjelse, og Iggesunds Bruk forhøjede sine priser med 8%. Ligheden mellem prisforhøjelserne er endnu mere slående i andre år, idet sagsøgeren og Iggesunds Bruk forhøjede deres priser

med 50 GBP i oktober 1988 og med 60 GBP i oktober 1989. I forbindelse med sidstnævnte prisforhøjelse skal der også tages hensyn til, at sagsøgerens prisforhøjelser svarede til dem, der er nævnt i bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter (jf. ovenfor, præmis 72 ff.).

69 Kommissionen har for det tredje i relation til bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter understreget, at sagsøgerens navn figurerer på en liste over et større antal producenter med oplysninger om priser, ordrebeholdninger og produktionsstandsninger, hvorved der er tale om oplysninger, der ikke kan anses for at have været almindelig kendt. Under disse omstændigheder kan det ikke tillægges nogen særlig betydning, at det måtte have været kendt, at sagsøgerens priser i 1986 var identiske med priserne i 1985, og at henvisningen til sagsøgerens priser i sig selv måtte kunne betragtes som uskyldig.

70 Sagsøgeren forhøjede rent faktisk sine priser i december 1986 samtidig med de andre producenter af grafiske GC-kvaliteter og SBS-kvaliteter. Det bevis for en samordning, som notatet i kalenderen udgør, bekræftes således af de af de relevante producenter gennemførte prisforhøjelser.

71 Omfanget af sagsøgerens ordrebeholdning, som er nævnt i bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter, kan heller ikke betragtes som en almindelig kendt oplysning.

72 Kommissionen har for det fjerde i relation til den prisliste, der blev fundet hos Rena (bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter), anført, at denne liste ifølge Rena blev givet til selskabets daværende administrerende direktør, da han mødtes i Stockholm med andre skandinaviske producenter til et møde i NPI (beslutningens betragtning 80). Listen blev fundet blandt dokumenter vedrørende NPI, og Rena kunne ikke sige, nøjagtig hvor og fra hvem selskabet havde fået listen, om end den pågældende person ikke mente, at han havde fået den direkte fra NPI.

73 Denne prisliste udgør et stærkt bevis for samordningen, idet sagsøgerens prisforhøjelser i oktober 1989 på samtlige markeder i næsten alle tilfælde var identiske med dem, der er nævnt i listen for coatede SBS-kvaliteter (jf. tabel E i bilagene til beslutningen). De af de øvrige producenter annoncerede prisforhøjelser svarede også til forhøjelserne i listen. Under disse omstændigheder er de forskelle mellem datoerne for annonceringerne af prisforhøjelserne, som sagsøgeren påberåber sig, uden betydning.

74 For det femte har Kommissionen fastholdt, at Stora's udtalelse (bilag 38 til meddelelsen af klagepunkter) om, at Finnboard orienterede sagsøgeren om resultaterne af PWG's møder, udgør et yderligere bevis for selskabets deltagelse i kartellet. Finnboard's repræsentant var formand for NPI, som sagsøgeren var medlem af, og han repræsenterede NPI i PWG og JMC. Han var endog formand for PWG fra maj 1988. Stora's opfattelse af, hvorledes oplysningerne blev videregivet og drøftet i NPI, støttes også af andre beviser såsom bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter (jf. ovenfor, præmis 60 ff.), det forhold, at der blev givet prislister til Rena i forbindelse med møder i NPI, og Fiskeby's indrømmelse af, at der faktisk blev fulgt en sådan praksis (beslutningens betragtning 46).

75 Kommissionen har understreget, at den ikke har fastslået, at der er en forbindelse mellem sagsøgeren og kartellet, alene på grundlag af selskabets medlemskab af en branchesammenslutning.

76 For det sjette har Kommissionen i relation til sagsøgerens medlemskab af NPI anført, at det ganske vist ikke på grundlag af en virksomheds medlemskab af en branchesammenslutning kan konkluderes, at virksomheden har kendskab til alle de oplysninger, sammenslutningen er i besiddelse af, men at der i det foreliggende tilfælde er adskillige beviser for, at sagsøgeren, som var medlem af NPI's bestyrelse og Marketing Committee, modtog de relevante oplysninger og handlede i overensstemmelse hermed.

77 For det syvende har Kommissionen fastholdt sin i beslutningen på grundlag af Stora's redegørelser fremsatte påstand om, at møderne i PC havde et konkurrencebegrænsende formål. Det er uden betydning, at referaterne af PC's møder forekommer uskyldige, idet medlemmerne af et kartel naturligvis forsøger at skjule dets eksistens. I det foreliggende tilfælde fremgår den sande karakter af drøftelserne i PC imidlertid af Stora's redegørelser. Disse redegørelser støttes dels af erklæringen fra hr. Roos (et tidligere medlem af direktionen i Feldmühle fra Storakoncernen), som blev givet til Kommissionen af Weig, dels af det notat, der blev fundet hos Mayr-Melnhof's salgsagent (bilag 61 til meddelelsen af klagepunkter).

78 For det ottende har Kommissionen bestridt sagsøgerens påstand om, at det ikke er bevist, at resultaterne af møderne i PWG blev meddelt de andre virksomheder under møderne i PC. Ifølge Stora drøftede PC situationen med hensyn til priser og overkapacitet. Fra 1986 orienterede PWG PC om den nøjagtige tilstand med hensyn til udbud og efterspørgsel på markedet og de forholdsregler, der burde træffes for at skabe disciplin på markedet. Deltagerne i PC's møder blev således underrettet om de beslutninger, der blev truffet af PWG, bl.a. med hensyn til priser, og om de instrukser, der skulle gives til deres salgsagenter med henblik på at gennemføre disse beslutninger. I lyset af Stora's redegørelser kan sagsøgeren derfor ikke hævde, at selskabet aldrig deltog i drøftelser om priser i PC.

79 Stora's forklaringer bekræftes af hr. Roos' erklæring (jf. ovenfor, præmis 77). Det fremgår heraf, at såfremt et møde i PWG blev efterfulgt af et møde i PC, blev der i PC redegjort for indholdet af drøftelserne i PWG's møde.

80 Kommissionen har givet eksempler på forholdet mellem bestemte møder i PC og PWG og sagsøgerens adfærd med hensyn til priser. Konstateringen af, at sagsøgeren blev informeret om de beslutninger med hensyn til priser, der blev truffet af PWG, bekræftes af de prisforhøjelser, der blev annonceret og gennemført af sagsøgeren efter møderne i PC.

81 Endelig har Kommissionen for det niende erindret om, at den nøjagtige dato for ikrafttrædelsen af en foreslået prisforhøjelse kunne variere afhængigt af kunden, produktet eller det pågældende nationale marked (beslutningens betragtning 72). Datoen kunne endog variere fra den ene virksomhed til den anden, fordi en af virksomhederne lagde for med prisforhøjelsen, hvorpå de andre fulgte efter (beslutningens betragtning 73). Det kan derfor ikke undgås, at en gennemgang af prisforhøjelserne udviser forskelle mellem virksomhederne.

82 Dommen i sagen Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, a.st., som sagsøgeren påberåber sig, er ikke relevant i denne sag. Dommen vedrørte udelukkende spørgsmålet om, hvorvidt en parallel adfærd med hensyn til priser i sig selv kunne udgøre et bevis for en samordning. I det foreliggende tilfælde må de af PG Paperboard's medlemmer trufne prisfastsættelsesforanstaltninger derimod ses i sammenhæng med de øvrige beviser, og da der er adskillige beviser for et ulovligt samarbejde, bekræfter lighederne mellem priserne disse beviser, idet de ikke blot kan forklares med en parallel adfærd.

83 Sagsøgerens meget detaljerede sammenligning mellem selskabets egne prisforhøjelser og dem, der blev foretaget af Iggesunds Bruk og Finnboard, viser kun, at der er nogle mindre betydelige forskelle mellem datoerne for annonceringen af prisforhøjelserne.

Rettens bemærkninger

84 Ifølge beslutningens artikel 1 har de i bestemmelsen nævnte virksomheder overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1, ved i referenceperioden at have deltaget i en aftale og samordnet praksis, som indebar, at leverandører af karton i EF bl.a. »nåede til enighed om regelmæssige prisstigninger for hver produktkvalitet i den enkelte nationale valuta«, »planlagde og iværksatte samtidige og ensartede prisstigninger i hele EF«, »nåede til forståelse om at fastholde markedsandelene for de store producenter på konstante niveauer, dog med mulighed for ændring fra tid til anden«

og »traf i stigende grad siden begyndelsen af 1990 samordnede foranstaltninger til styring af leverancer af produktet i EF for derved at sikre gennemførelsen af de nævnte samordnede prisstigninger«.

85 Kommissionen redegør i beslutningen for, hvilke beviser der dannede grundlag for konstateringen af, at sagsøgeren deltog i de i beslutningens konklusion nævnte former for ulovligt samarbejde.

86 I betragtning 121 hedder det:

»[Sagsøgeren] deltog alene i 'Direktørkonferencerne' og var den eneste producent, der aldrig deltog i møder afholdt af JMC. Kommissionen anser imidlertid ikke [selskabets] deltagelse i 'Direktørkonferencen' alene som bevis for dets medvirken ved overtrædelsen. (Bl.a.) medlemskabet af både NPI's bestyrelse og Markedsføringsudvalget tjener som yderligere bevis på dets engagement, idet NPI var et organ, hvis rolle i de hemmelige aftaler til overmål er påvist; dets deltagelse i Arlandamødet blev noteret af Rena (se betragtning 58); de forskellige henvisninger i Iggesund-notatet om prisstigningen i april 1990 (se betragtning 97) og virksomhedens egne forretningspapirer (i det omfang der er til rådighed), som ikke alene viser et fortsat mønster af prisforhøjelser identiske med de prisforhøjelser, der blev foretaget af den anden store SBS-producent Iggesunds Bruk, men desuden for oktober 1989 en praktisk taget nøjagtig overensstemmelse med en NPI-prisliste, som er indhentet fra Rena (se betragtning 80). Den samlede vægt af disse forskellige både direkte og indirekte beviser er således så stor, at der ikke foreligger rimelig tvivl om Enso-Gutzeit's deltagelse i et system af hemmelige aftaler.«

87 For at kunne afgøre, om Kommissionen har bevist, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, fra midten af 1986 til april 1991, skal Retten først undersøge formålet med møderne i PC, som er det organ, sagsøgeren deltog i den omhandlede periode, og dernæst de af Kommissionens beviser, der direkte vedrører sagsøgeren, hvorefter der skal tages stilling til, om sagsøgeren deltog i

kartellet i sin egenskab af medlem af NPI, og endelig til sagsøgerens faktiske adfærd med hensyn til priser.

— Formålet med møderne i PC

88 Det er ubestridt, at sagsøgeren deltog regelmæssigt i dette organs møder (jf. tabel 3 i bilagene til beslutningen). Kommissionen har imidlertid ikke henvist til beviser for formålet med de møder, som det er godtgjort, at sagsøgeren deltog i. Når Kommissionen derfor henviser til denne deltagelse som bevis for, at virksomheden har medvirket i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, er det nødvendigvis begrundet i den generelle beskrivelse i beslutningen af formålet med møderne i dette organ, samt i de beviser, som er nævnt i beslutningen til støtte for denne beskrivelse.

89 PC's målsætninger og aktiviteter er nærmere beskrevet i beslutningens betragtning 41, 42 og 43 på grundlag af Stora's redegørelser (bilag 39 til meddelelsen af klagepunkter). Kommissionen anfører, at Stora har indrømmet, at »Direktørkonferencen rent faktisk drøftede hemmelige prisaftaler« (betragtning 41, tredje afsnit, jf. også betragtning 75, andet afsnit). Denne indrømmelse bekræftes af et notat, som blev fundet hos Mayr-Melnhof's salgsagent i Det Forenede Kongerige (bilag 61 til meddelelsen af klagepunkter). Det hedder videre, at de administrerende direktører, der deltog i møderne i PC, blev informeret om de beslutninger, der blev truffet af PWG, og om de instrukser, der skulle gives til deres salgsafdelinger med henblik på at gennemføre de aftalte prisinitiativer (betragtning 41, første afsnit). Det nævnes også, at PWG gav PC sin vurdering af »den nøjagtige tilstand med hensyn til udbud og efterspørgsel på markedet og de forholdsregler, der burde træffes for at skabe disciplin på markedet« (beslutningens betragtning 38, første afsnit).

90 Endelig fremgår det af beslutningens betragtning 53, første afsnit, at et fortroligt notat dateret den 28. december 1988 fra den marketingchef, der var ansvarlig for Mayr-Melnhof-koncernens salg i Tyskland (hr. Katzner), til koncernens admini-

strerende direktør i Østrig (hr. Gröller) (bilag 73 til meddelelsen af klagepunkter) bekræfter, at »der i slutningen af 1987 var opnået enighed i de to Direktørgrupper om de to indbyrdes afhængige spørgsmål mængdetilpasning og prisdisciplin«.

91 Kommissionen baserer i første række sin påstand om det konkurrencebegrænsende formål med møderne i PC på Stora's redegørelser. Rigtigheden af den pågældende påstand er imidlertid blevet bestridt af flere af de virksomheder, der deltog i møderne i PC, herunder sagsøgeren. Stora's udtalelser vedrørende PC's rolle kan derfor ikke uden støtte i andre beviser betragtes som et tilstrækkeligt bevis for formålet med det pågældende organs møder.

92 Bilag 61 til meddelelsen af klagepunkter (jf. ovenfor, præmis 68) er et dokument, der vedrører et møde i Wien den 12. og 13. december 1986. Det indeholder følgende oplysning:

»Fastsættelse af priser for det britiske marked

I seneste Fides-møde deltog også Weig's repræsentant, der udtalte, at de fandt 9% for højt for det britiske marked og havde besluttet sig for 7%! Stor skuffelse, da det indebærer et forhandlingsniveau for alle andre. Prispolitikken for Det Forenede Kongerige overlades til RHU, med støtte fra [Mayr-Melnhof], selv om dette indebærer et *midlertidigt* omsætningstab, mens vi gør bestræbelser på at fastholde målet på 9% (som man vil kunne se). [Mayr-Melnhof/FS] fastholder en vækstpolitik i Det Forenede Kongerige, men det faldende overskud er alvorligt, og vi må slås for at få kontrol med priserne igen. [Mayr-Melnhof] erkender, at det ikke hjælper, at det er kendt, at de har øget omsætningen i Tyskland med 6 000!«

93 Det Fides-møde, der nævnes i indledningen af den citerede passage, må ifølge Mayr-Melnhof (svar på en begæring om oplysninger, bilag 62 til meddelelsen af klagepunkter) antages at være PC's møde den 10. november 1986. Det fremgår imidlertid af tabel 3 i bilagene til beslutningen, at sagsøgeren ikke var til stede under dette møde.

94 Det bemærkes, at dokumentet bekræfter, at Weig reagerede med at give oplysninger om sin fremtidige prispolitik i Det Forenede Kongerige i forhold til prisstigningernes oprindelige omfang.

95 Dette kan imidlertid ikke anses som bevis for, at Weig reagerede på en bestemt prisforhøjelse, som var aftalt mellem virksomhederne i PG Paperboard før den 10. november 1986.

96 Kommissionen har ikke på dette punkt påberåbt sig andre beviser. Weig's henvisning til en prisforhøjelse på »9%« kan forklares med, at Thames Board Ltd havde annonceret en prisforhøjelse i Det Forenede Kongerige den 5. november 1986 (bilag A-12-1). Denne meddelelse blev offentliggjort med kort frist, hvilket fremgår af et avisudklip (bilag A-12-3). Kommissionen har ikke fremlagt andet materiale, der umiddelbart kan tjene som direkte bevis for, at prisforhøjelserne var blevet drøftet på PC's møder. Det kan herefter ikke udelukkes, at Weig's udtalelse, som den fremgår af bilag 61 til meddelelsen af klagepunkter, fandt sted uden for mødet i PC den 10. november 1986, i overensstemmelse med hvad Weig gentagne gange gjorde gældende under retsmødet.

97 For så vidt angår bilag 73 til meddelelsen af klagepunkter, som Kommissionen støtter sig til i beslutningen (jf. ovenfor, præmis 90), bemærkes, at forfatteren til dette dokument i dets indledning henviser til det nærmere samarbejde på europæisk plan på »direktørniveau« (»Präsidentenkreis«). Dette udtryk blev af Mayr-Melnhof fortolket som omfattende både PWG og PC generelt, dvs. uden reference

til en bestemt begivenhed eller et bestemt møde (bilag 75 til meddelelsen af klagepunkter, punkt 2.a).

98 Det er ganske vist i nærværende sag ubestridt, at bilag 73 til meddelelsen af klagepunkter bekræfter Stora's forklaringer, dels om, at der fandtes et ulovligt samarbejde om markedsandele mellem de virksomheder, der hørte til på »direktørniveau«, dels om et ulovligt samarbejde om produktionsstandsninger mellem samme virksomheder, men Kommissionen har ikke ført andre beviser, der bekræfter, at bl.a. det ulovlige samarbejde om markedsandele og kontrollen med produktionens omfang skulle drøftes i PC. Udtrykket »direktørniveau« (»Präsidentenkreis«) i bilag 73 til meddelelsen af klagepunkter kan derfor, uanset Mayr-Melnhof's forklaring, ikke antages at henvise til andre organer end PWG.

99 Endelig kan Stora's påstand om, at PC bl.a. havde til opgave at informere de administrerende direktører om de beslutninger, der blev truffet af PWG, og om de instrukser, der skulle gives til deres salgsafdelinger med henblik på at gennemføre de aftalte prisinitiativer (bilag 39 til meddelelsen af klagepunkter, punkt 8), ikke siges at blive bekræftet af den erklæring af 22. marts 1993, der er afgivet af et tidligere medlem af Feldmühle's direktion, hr. Roos.

100 I erklæringen, som blev sendt til sagsøgeren under den administrative procedure, og som Kommissionen henviser til (jf. ovenfor, præmis 77), har hr. Roos bl.a. oplyst: »Indholdet af drøftelserne i PWG blev videregivet til de virksomheder, der ikke var repræsenteret i denne gruppe på Direktørkonferencen, der fulgte umiddelbart efter, eller hvis dette ikke var tilfældet, på JMC's møde«. Dette dokument, som Kommissionen ikke udtrykkeligt har henvist til i beslutningen til støtte for sine påstande i relation til PC's møder, kan under alle omstændigheder ikke anses for et selvstændigt bevis i forhold til Stora's redegørelser. Da disse redegørelser

nemlig sammenfatter svarene fra de tre virksomheder, der indgik i Stora i overtrædelsesperioden, herunder Feldmühle, er et forhenværende medlem af Feldmühle's direktion nødvendigvis en af kilderne til Stora's redegørelser.

101 Det er herefter ikke bevist, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, fordi selskabet var til stede under møderne i PC.

— De direkte beviser

102 Kommissionen påberåber sig i beslutningen med henblik på at bevise sagsøgerens deltagelse i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, to dokumenter, hvori der udtrykkeligt henvises til sagsøgeren. Disse dokumenter, nemlig bilag 44 og 133 til meddelelsen af klagepunkter, udgør efter Kommissionens opfattelse et direkte bevis for, at sagsøgeren deltog i et ulovligt samarbejde med et konkurrencebegrænsende formål. Dokumenterne skal undersøges særskilt.

103 Kommissionen anser bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter, der er et håndskrevet notat på siderne for den 15. til den 17. januar 1987 i en kalender tilhørende en medarbejder hos Feldmühle (fra Stora-koncernen), for et »yderligere bevis for, at der havde fundet en samordning sted« i forbindelse med prisforhøjelsen i Det Forenede Kongerige i januar 1987 (beslutningens betragtning 75, tredje afsnit).

104 Notatet har imidlertid ikke den bevisværdi, som Kommissionen hævder. Det består af håndskrevne kommentarer, der nævner flere kartonproducenter og oplysninger — normalt af historisk karakter — om priser og produktionsstandsninger. Det er imidlertid ikke muligt at fastlægge notatets oprindelse på grundlag af de oplysnin-

ger, det indeholder, eller om det blev udfærdiget under et møde eller under en telefonsamtale, eller om der var tale om en huskeseddel for forfatteren.

105 Selv hvis det antages, at notatet vedrører et møde, har dette ikke kunnet identificeres, hvorfor det ikke kan udelukkes, at det drejer sig om et internt møde i Feldmühle. Notatet, der sandsynligvis kan dateres til midten af januar 1987, beviser endvidere ikke, at prisforhøjelsen, »også af TBM«, var en følge af en samordning, idet oplysningen blot kan være en konstatering. Det fremgår nemlig af tabel A i bilagene til beslutningen, at Thames Board Mills Ltd (»TBM«) havde annonceret en forhøjelse af sine priser i Det Forenede Kongerige den 5. november 1986 (jf. også bilag A-12-1).

106 Bestemte oplysninger i notatet må endog antages at modsige Kommissionens påstand om, at notatet bekræfter, at der fandtes et ulovligt samarbejde om at forhøje priserne i Det Forenede Kongerige. Specielt kan bemærkningerne om, at Feldmühle's direktør havde erklæret sig »skeptisk« over for Kopparfors (fra Storakoncernen) og havde anset Mayr-Melnhof for »uansvarlig« (»ohne Verantwortung«), ikke antages at støtte Kommissionens teori. Det samme er tilfældet med hensyn til udsagnet: »Finnboard: Preisautonomie auch f. Tako« (»Finnboard: prisautonomi også for Tako«).

107 Desuden anføres det for så vidt angår sagsøgeren:

»Enso produktion mindre end planlagt i 1986
Enso 86 samme gennemsnitspriser som 85 ...
ca. to ugers beskæftigelse.«

108 Den omstændighed, at disse oplysninger angående sagsøgeren er indeholdt i et dokument, der — sandsynligvis i midten af januar 1987 — er udfærdiget af en konkurrent, kan ikke udgøre et bevis for, at sagsøgeren deltog i en samordning mellem virksomheder. Oplysningerne kunne være indhentet fra Feldmühle's kunder.

109 Den eneste oplysning angående sagsøgeren, der ikke er af historisk karakter, nemlig oplysningen om selskabets ordrebeholdning, er ikke så præcis, at den nødvendigvis må anses for at hidrøre fra sagsøgeren. Det skal i denne forbindelse understreges, at Kommissionen uden at fremføre noget til støtte herfor har bestridt sagsøgerens — umiddelbart plausible — påstand om, at kartonproducenternes kunder generelt var informeret om deres leverandørers ordrebeholdninger.

110 Endelig har sagsøgeren under henvisning til et dokument, der beskriver udviklingen i de priser, selskabet anvendte over for en af sine britiske kunder, gjort gældende, at selskabet forhøjede sine priser for SBS-kvaliteter i Det Forenede Kongerige i december 1986 med 10 GBP pr. ton. Denne prisforhøjelse er således væsentlig mindre end den, der hævdes at være blevet aftalt mellem virksomhederne i PG Paperboard (jf. beslutningens betragtning 74, sidste afsnit). Da Kommissionen ikke har ført nogen beviser, der afkræfter denne udtalelse, finder Retten, at Kommissionens påstand om, at bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter udgør et yderligere bevis for en samordnet prisforhøjelse i Det Forenede Kongerige i januar 1987, savner ethvert grundlag i relation til sagsøgeren.

111 På baggrund af ovenstående kan bilag 44 til meddelelsen af klagepunkter ikke siges at bevise, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

112 For så vidt angår bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, som er et dokument, der blev fundet hos Iggesund Board Sales Ltd, forklarer Kommissionen følgende (beslutningens betragtning 97, første og femte afsnit):

»Endnu et notat, som blev fundet hos Iggesund Board Sales i forbindelse med undersøgelserne, tyder på hemmelige prisaftaler mellem producenterne af coated karton til grafiske formål (der omfatter både SBS og fine GC-kvaliteter) i forbindelse med den prisforhøjelse, der skulle træde i kraft i Det Forenede Kongerige den 2. april 1990. Foruden flere kortfattede notater om størrelsen af prisforhøjelsen, to henvisninger til 'Direktørerne' og én til 'Enso/Finnboard/Strömsdahl' indeholder notatet en liste over navnene på overordnede marketingchefer eller -direktører fra Iggesund, Kopparfors, Enso-Gutzeit og Finnboard. Disse producenter er de vigtigste leverandører af grafikkvaliteter i Det Forenede Kongerige.

...

Der er flere eksempler på slående lighed mellem de priser for Det Forenede Kongerige, der nævnes i dette notat, priserne i notatet fra [Mayr-Melnhof] vedrørende JMC-mødet den 11. januar 1990 (se betragtning 84) og Kopparfors' notat af 23. januar 1990 om mødet i [Paper Agents Association].«

113 Det bemærkes, at dokumentet ifølge Iggesunds Bruk blev udfærdiget mellem den 3. og den 14. januar 1990 (beslutningens betragtning 97, fjerde afsnit). Denne periode ligger således forud for de datoer, hvor Iggesunds Bruk og sagsøgeren annoncerede en prisforhøjelse, der skulle træde i kraft i april 1990, nemlig henholdsvis den 24. januar og den 9. februar 1990.

114 Det pågældende bilag, som er udateret, består af et ark papir, der tilsyneladende er opdelt i tre dele og indeholder nogle overordentlig ustrukturerede håndskrevne notater. Der er ikke nogen åbenbar sammenhæng mellem de ord og tal, der er skrevet på arket, såsom »SBS«, »Presidents«, »Anything Goes«, »Buddy«, »780«, »805/850«, »£55/850«, »£815/35«. Det kan ikke udledes af arket, om notaterne er taget under et møde med konkurrenterne eller under en telefonsamtale med en af disse. Der kan således være tale om notater af historisk karakter, som har skullet fungere som en huskeseddel. Det er i øvrigt umuligt at afgøre, om alle ordene og tallene blev noteret samme dag.

115 Under disse omstændigheder kan bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter ikke anses for at bevise, at sagsøgeren deltog i et ulovligt samarbejde i forbindelse med den prisforhøjelse, der blev gennemført i april 1990.

116 Brugen af ordet »presidents«, henvisningen til virksomhederne »Enso/Finnboard/Strömsdahl« og det forhold, at dokumentet indeholder en liste over marketingchefer eller direktører fra Iggesunds Bruk, Kopparfors, Enso-Gutzeit og Finnboard, støtter ikke i sig selv Kommissionens påstand om, at dokumentet beviser et ulovligt samarbejde om priser mellem de nævnte virksomheder. Selv hvis det antages, at ordet »presidents« skal forstås som en henvisning til PC, hvilket bestrides af såvel sagsøgeren som MoDo (betragtning 97, andet afsnit), skal der blot erindres om, at Kommissionen ikke har godtgjort, at møderne i dette organ havde et konkurrencebegrænsende formål.

117 De i dokumentet indeholdte oplysninger om priserne og prisforhøjelserne for de forskellige kartonkvaliteter (GC 1, GC 2 og SBS) støtter heller ikke Kommissionens opfattelse.

118 Dokumentet indeholder ganske vist flere tal, som kunne vedrøre priserne for de forskellige kartonkvaliteter og de planlagte prisforhøjelser, men ingen specifikke tal kan henføres til en bestemt virksomheds priser eller prisforhøjelser. Bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter indeholder navnlig intet, der på nogen måde kan forstås som en henvisning til den prisforhøjelse i Det Forenede Kongerige på 69 GBP pr. ton, som sagsøgeren annoncerede den 9. februar 1990. Det nævnte beløb, som sagsøgeren har oplyst i sine skriftlige indlæg for Retten, er ikke blevet bestridt af Kommissionen.

119 Desuden er forskellene mellem de prisforhøjelser, Iggesunds Bruk og sagsøgeren annoncerede, så store, at de er uforenelige med Kommissionens påstand om, at »samtlige de leverandører af grafikkvaliteter, der nævnes i notatet fra Iggesund, forhøjede deres listepriser for Det Forenede Kongerige med lignende eller samme beløb« (beslutningens betragtning 97, sjette afsnit).

120 Den forhøjelse af prisen for SBS-kvaliteter på 69 GBP pr. ton, som sagsøgeren annoncerede den 9. februar 1990, er således forskellig fra den af Iggesunds Bruk den 24. januar 1990 annoncerede forhøjelse, som var på 50 GBP pr. ton. Forskellen er så stor, at der ikke kan siges at være tale om »lignende« eller »samme« beløb.

121 Mens Kommissionen i beslutningen henviser til størrelsen af de annoncerede prisforhøjelser, har den i sine skriftlige indlæg for Retten hævdet, at den prisforhøjelse, Iggesunds Bruk annoncerede i Det Forenede Kongerige, svarede til en prisforhøjelse på 8%, og at der herved kan siges at være tale om en »lignende« forhøjelse i forhold til den af sagsøgeren annoncerede forhøjelse på 8,5%. Uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt der kan foretages en sammenligning mellem prisforhøjelserne udtryk i procent, synes Kommissionens påstand imidlertid at være materielt forkert. Det fremgår nemlig af den dokumentation vedrørende priserne, der var vedlagt meddelelsen af klagepunkter (bilag F-12-6), at Iggesunds Bruk's katalogpris for SBS-kvaliteter inden den omhandlede forhøjelse var 800 GBP pr. ton.

Forhøjelsen af selskabets pris for SBS-kvaliteter med 50 GBP pr. ton svarer således til en prisforhøjelse på 6,25%. Det følger heraf, at der, selv når de to omhandlede forhøjelser udtrykkes i procent, ikke kan siges at være tale om forhøjelser med »lignende« eller »samme« beløb.

122 Endelig bemærkes, at Kommissionens påstand om, at der er »slående lighed« mellem de priser, der nævnes i bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, og de priser, der nævnes dels i et notat fra Mayr-Melnhof af 11. januar 1990 angående et møde i JMC (bilag 113 til meddelelsen af klagepunkter), dels i et notat fra Kopparfors af 23. januar 1990 angående et møde i Paper Agents Association (bilag 130 til meddelelsen af klagepunkter), er irrelevant i forhold til sagsøgeren, idet denne på intet tidspunkt deltog i de nævnte organers møder.

123 Desuden indeholder det omhandlede dokument adskillige håndskrevne bemærkninger, der ikke har nogen forbindelse med priserne på kartonprodukter.

124 På baggrund af ovenstående må det fastslås, at bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter ikke har nogen værdi som bevis for, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

125 Det må herefter konkluderes, at de dokumenter, hvori sagsøgeren nævnes udtrykkeligt, ikke udgør holdepunkter for, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

— Medlemskabet af NPI

126 Med henblik på at bevise sagsøgerens deltagelse i overtrædelsen understreger Kommissionen i beslutningens betragtning 121, at selskabet var medlem »af både NPI's bestyrelse og Markedsføringsudvalget ... [og at] NPI var et organ, hvis rolle i de hemmelige aftaler til overmål er påvist«.

127 Det hævdes, at repræsentanter for NPI deltog i møderne i PC og DØU (betragtning 42, andet afsnit, og tabel 3 og 6 i bilagene til beslutningen). Da NPI ikke var repræsenteret særskilt i PWG og JMC, anfører Kommissionen, at Finnboard's repræsentanter i disse organer både deltog som repræsentanter for NPI og på egne vegne, og at Finnboard orienterede sagsøgeren om de beslutninger, der blev truffet i de nævnte organer (jf. bl.a. betragtning 38, fjerde afsnit, og betragtning 46, første afsnit). For så vidt angår DØU synes Kommissionen at gøre gældende, at sagsøgeren blev orienteret om resultaterne af dette organs møder af den repræsentant for NPI, der havde deltaget i møderne (betragtning 50, fjerde afsnit).

128 Indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i sine skriftlige indlæg udtrykkeligt har anerkendt, at selv om den finder, at den har bevist, hvilken rolle NPI spillede i overtrædelsen, er det forhold, at sagsøgeren tilhørte NPI, ikke i sig selv et tilstrækkeligt bevis for, at selskabet deltog i den konstaterede overtrædelse. Kommissionen er således selv af den opfattelse, at det er nødvendigt at bevise, at sagsøgeren faktisk blev orienteret om de beslutninger, der blev truffet i PWG, JMC eller DØU af en repræsentant for NPI eller af en repræsentant for en virksomhed, der var medlem af NPI og også havde deltaget i de nævnte organers møder. Det skal i denne forbindelse understreges, at Kommissionen heller ikke fandt, at andre medlemmer af NPI kunne siges at have deltaget i den konstaterede overtrædelse, blot fordi de var medlem af sammenslutningen. For eksempel blev Rena først anset for at have deltaget i den i beslutningens artikel 1 konstaterede overtrædelse fra marts 1988, selv om selskabet var medlem af NPI i hele den af beslutningen omfattede periode.

129 Under disse omstændigheder skal de beviser, Kommissionen har påberåbt sig til støtte for, at sagsøgeren blev orienteret om de beslutninger, der blev truffet i PWG, JMC eller DØU, nemlig bilag 38, 102 og 111 til meddelelsen af klagepunkter, undersøges et efter et.

130 Bilag 38 til meddelelsen af klagepunkter, som er en redegørelse fra Stora, giver oplysninger om, hvilke producenter der blev informeret om resultaterne af møderne i PWG:

»De skandinaviske producenter blev som regel orienteret om resultatet af møderne af den skandinaviske repræsentant, som var Finnboard's repræsentant. Kopparfors blev orienteret på denne måde. Det var Stora-producenternes opfattelse, at andre skandinaviske producenter, der blev informeret, var [Rena] (Norge), [Strömsdahl] og Enso (begge Finland).«

131 Det fremgår klart af redegørelsens ordlyd, at Stora kun giver udtryk for en antagelse af, at sagsøgeren blev informeret om resultaterne af PWG's møder. Det er i øvrigt ikke nævnt, hvad der danner grundlag for denne antagelse. Henset hertil kan redegørelsen ikke anses for bevis for sagsøgerens deltagelse i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Dette resultat gælder så meget mere, som Stora i bilag 38 til meddelelsen af klagepunkter ikke blot anklager en anden virksomhed, der var medlem af NPI, men ikke er omfattet af beslutningen (Strömsdahl), men også to spanske virksomheder, der var medlemmer af PG Paperboard, men som ikke i beslutningen antages at have deltaget i nogen form for overtrædelse.

132 For så vidt angår bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter gør Kommissionen gældende, at dette dokument, der blev fundet hos Rena, indeholder notater, som blev taget i forbindelse med drøftelser under det møde, som NPI's »Marketing Committee« afholdt den 3. oktober 1988 i Arlanda lufthavn. Ifølge Kommissionen bekræfter dokumentet, at der var planlagt produktionsstandsninger i forbindelse med prisforhøjelsen i april 1989 (beslutningens betragtning 58, andet og tredje

afsnit). Sagsøgeren, der deltog i det pågældende møde, har anført, at formålet med mødet bl.a. var at drøfte finansieringen af reklamekampagnen for »pro-carton«. Kommissionen har under retsmødet forklaret, at repræsentanten for Rena, som havde givet dokumentet til Kommissionen, havde udtalt, at det var vedlagt indkaldelsen til det pågældende møde.

133 Med henblik på at kunne vurdere, om dette dokument beviser, at sagsøgeren under NPI's møde den 3. oktober 1988 blev orienteret om et ulovligt samarbejde mellem virksomhederne i PG Paperboard af en repræsentant for NPI eller af en repræsentant for en virksomhed, der var medlem af NPI og deltog i PWG, JMC eller DØU, skal der tages stilling til, om det er godtgjort, at notaterne blev taget under det nævnte møde.

134 Bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter indeholder ingen særlige henvisninger til NPI. Det hedder imidlertid i dokumentet:

»Hvordan? PRO-CARTON i nordisk sammenhæng. Hvilken markedsføring og over for hvem. Skal afklares inden Helsinki-mødet.«

135 Disse angivelser kunne tyde på, at bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter faktisk redegør for de bemærkninger, der blev fremsat under NPI's møde den 3. oktober 1988, på baggrund af henvisningen til »pro-carton« og det af sagsøgeren påståede formål med mødet.

136 Da sagsøgeren imidlertid har bestridt, at selskabet deltog i de konkurrencebegrænsende drøftelser, der refereres i dokumentet, som på intet sted direkte eller indirekte nævner sagsøgeren eller de af selskabet fremstillede kartonkvaliteter, kan det ikke udelukkes, at der er tale om et notat, der refererer drøftelser, som Rena førte med en eller flere andre skandinaviske producenter uden for rammerne af NPI og

uden sagsøgerens deltagelse. Der erindres herved om, at Kommissionen ikke har frembragt andre beviser for, at der blev ført konkurrencebegrænsende drøftelser under møderne i NPI, og at det synes at fremgå af de forklaringer, Rena's administrerende direktør har givet angående de i bilag 110 og 111 til meddelelsen af klagepunkter indeholdte prislisters oprindelse (jf. nedenfor, præmis 139), at møderne i NPI også var en lejlighed for de virksomheder, der var medlem af sammenslutningen, til at afholde møder med en mere begrænset deltagerkreds.

137 Under disse omstændigheder beviser bilag 102 til meddelelsen af klagepunkter ikke, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

138 Endelig indeholder bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter, som er en prisliste, der blev fundet hos Rena, oplysninger om prisforhøjelser for kartonkvaliteterne GC 1, GC 2 og SBS, der skulle gennemføres den 1. oktober 1989.

139 Hvad angår oprindelsen af denne prisliste og af en anden prisliste, som blev fundet hos Rena (bilag 110 til meddelelsen af klagepunkter), har Rena's administrerende direktør i en skrivelse af 10. juli 1992 (bilag 112 til meddelelsen af klagepunkter) anført følgende:

»De prislister, De nævner, var blandt dokumenterne fra møder i [NPI], og jeg modtog dem formentlig under et besøg i Stockholm angående et møde i [NPI]. Under disse besøg havde jeg normalt flere møder med nogle af de andre skandinaviske producenter. Jeg var på daværende tidspunkt netop blevet udnævnt til administrerende direktør for Rena, og jeg førte mange drøftelser med andre medlemmer af branchen. Der var tale om en meget vigtig periode for vores kartonfabrik, som havde lidt store tab det pågældende år, og det var vigtigt for mig at have det bedst mulige grundlag for 1990-budgettet. Jeg fik formentlig listerne under et af disse møder.

Jeg kan forstå, at denne forklaring forekommer mærkværdig på baggrund af omstændighederne for Deres undersøgelse, men så vidt jeg husker, kan jeg ikke have modtaget listerne fra [NPI].«

140 I lyset af denne forklaring finder Retten, at det ikke kan anses for bevist, at Rena modtog den pågældende liste under et møde i NPI eller under et andet møde, som sagsøgeren deltog i. Der er herved ingen grund til at betvivle rigtigheden af Rena's forklaring angående de omhandlede prislisters oprindelse.

141 De oplysninger, Kommissionen råder over, angående de af sagsøgeren annoncerede prisforhøjelser kan heller ikke siges at støtte Kommissionens antagelse af, at bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter beviser, at sagsøgeren deltog i det ulovlige samarbejde om priser.

142 Sagsøgeren annoncerede en forhøjelse af sine priser i Nederlandene på 13 NLG pr. 100 kg, som skulle træde i kraft den 1. oktober 1989, men senere blev udskudt til den 1. januar 1990 (bilag E-3-3 til E-3-7 i dokumentationen vedrørende priserne). Ifølge bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter skulle prisen for SBS-kvaliteter i Nederlandene imidlertid den 1. oktober 1989 stige med 17 NLG pr. 100 kg. Tabel E i bilagene til beslutningen viser også, at sagsøgeren annoncerede en forhøjelse af sine priser i Danmark den 25. maj 1989, dvs. næsten to måneder inden den første skrivelse med annoncering af en prisforhøjelse fra en af de andre virksomheder, der anses for at have deltaget i det ulovlige samarbejde om priser (jf. tabel E i bilagene til beslutningen). Desuden blev beslutningen om at forhøje priserne for GC- og SBS-kvaliteter med virkning fra oktober 1989 ifølge Stora (bilag 39 til meddelelsen af klagepunkter, punkt 34) truffet i PWG i juni samme år, dvs. efter det tidspunkt, hvor sagsøgeren annoncerede en forhøjelse af sine priser i Danmark.

143 På denne baggrund og selv om de prisforhøjelser, sagsøgeren annoncerede i Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige, svarer til dem, der er anført i bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter, kan dette dokument ikke anses for at bevise, at sagsøgeren deltog i et ulovligt samarbejde om priser. Det er nemlig muligt, at oplysningerne om forhøjelserne af prisen for SBS-kvaliteter kun vedrørte Iggesunds Bruk — den anden producent af disse kartonkvaliteter, der er anset for at have deltaget i overtrædelsen.

144 Ud fra det således anførte findes Kommissionen ikke at have bevist, at sagsøgeren blev orienteret om de beslutninger, der blev truffet i konkurrencebegrænsende øjemed i PWG, JMC eller DØU, af NPI eller af en repræsentant for en virksomhed, der var medlem af NPI og også havde deltaget i de nævnte organers møder.

— Sagsøgerens faktiske adfærd med hensyn til priser

145 Ifølge beslutningen viser sagsøgerens forretningspapirer, i det omfang de er til rådighed, »ikke alene ... et fortsat mønster af prisforhøjelser identiske med de prisforhøjelser, der blev foretaget af den anden store SBS-producent Iggesunds Bruk, men desuden for oktober 1989 en praktisk taget nøjagtig overensstemmelse med en NPI-prisliste, som er indhentet fra Rena« (betragtning 121).

146 I relation til prisforhøjelsesinitiativet i april 1990 anfører Kommissionen (betragtning 86, sidste afsnit):

»Enso's annoncerede prisforhøjelse på 8,5 % for Det Forenede Kongerige er også nøjagtig den samme, som Finnboard annoncerede for sine grafiske GC-kvaliteter, der konkurrerer med Enso's SBS-produkt 'Ensocoat'. Der foreligger faktisk skriftligt bevismateriale (se betragtning 97), der tyder på hemmelige aftaler mellem Iggesund, Enso, Kopparfors og Finnboard om prisforhøjelsen på grafikkvaliteter, denne gang i Det Forenede Kongerige.«

147 Retten har allerede fastslået, at oplysningerne vedrørende forhøjelserne af sagsøgerens kartonpriser i oktober 1989 ikke frembyder så stor lighed med oplysningerne i bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter (den prisliste, der blev fundet hos Rena, jf. ovenfor, præmis 138), at de støtter Kommissionens påstand om, at det pågældende dokument beviser, at sagsøgeren deltog i et ulovligt samarbejde om priser (jf. ovenfor, præmis 141 ff.).

148 Retten har ligeledes fastslået, at bilag 133 til meddelelsen af klagepunkter, som Kommissionen har påberåbt sig som bevis for, at sagsøgeren deltog i et ulovligt samarbejde vedrørende prisforhøjelsen i Det Forenede Kongerige i april 1990, ikke har nogen bevisværdi (jf. ovenfor, præmis 112 ff.). Det blev i samme forbindelse endvidere fastslået, at de prisforhøjelser, som Iggesunds Bruk og sagsøgeren annoncerede i Det Forenede Kongerige i begyndelsen af 1990, ikke kan betragtes som forhøjelser med »lignende« eller »samme« beløb (jf. ovenfor, præmis 119, 120 og 121).

149 Endelig bemærkes, at sagsøgerens faktiske adfærd med hensyn til priser på tidspunktet for de prisforhøjelser, i relation til hvilke Kommissionen ikke har påberåbt sig nogen dokumenter over for sagsøgeren, nemlig forhøjelserne i marts/april 1988, oktober 1988, april 1989 og januar 1991, ikke tyder på, at selskabet deltog i et ulovligt samarbejde om priser i referenceperioden. Den adfærd med hensyn til priser, som blev udvist af sagsøgeren og af Iggesunds Bruk og Finnboard, således som beskrevet i tabellerne i bilagene til beslutningen (tabel B, C, D og G), er nemlig ikke så ens, at det forekommer mindre plausibelt, at sagsøgeren tilpassede sig sine konkurrenters adfærd på markedet, end at selskabet deltog i et ulovligt samarbejde om priser. Det fremgår af fast retspraksis, at selv om traktatens artikel 85 forbyder enhver hemmelig aftale, der fordrejer konkurrencen, udelukker den ikke de erhvervsdrivendes ret til at foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller antagelige adfærd (jf. bl.a. dommen i sagen Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 71).

150 Sagsøgerens adfærd med hensyn til priser kan herefter ikke betragtes som et bevis for, at selskabet deltog i et ulovligt samarbejde om priser.

— Konklusioner

151 De indicier, Kommissionen har påberåbt sig i beslutningen med henblik på at bevise, at en virksomhed har tilsidesat traktatens artikel 85, stk. 1, skal ikke betragtes isoleret, men som et hele (dommen i sagen ICI mod Kommissionen, a.st., præmis 68).

152 I forbindelse med undersøgelsen af formålet med møderne i PC, de dokumenter, hvori sagsøgeren udtrykkeligt nævnes (bilag 44 og 113 til meddelelsen af klagepunkter), betydningen af sagsøgerens medlemskab af NPI og selskabets faktiske adfærd med hensyn til priser har Retten fastslået, at ingen af disse elementer isoleret betragtet kan siges at bevise, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

153 Selv når de foreliggende dokumenter betragtes som et hele, findes de ikke at kunne bevise, at sagsøgeren har tilsidesat traktatens artikel 85, stk. 1.

154 Beslutningen bør derfor annulleres, i det omfang den vedrører sagsøgeren, uden at det er fornødent at tage stilling til de øvrige anbringender, sagsøgeren har gjort gældende til støtte for sin påstand om annullation af beslutningen.

Sagens omkostninger

155 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har tabt sagen og bør derfor dømmes til at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med sagsøgerens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Udvidede Afdeling)

1) Kommissionens beslutning 94/601/EF af 13. juli 1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/C/33.833 — Karton) annulleres i forhold til sagsøgeren.

2) Kommissionen betaler sagens omkostninger.

Vesterdorf Briët Lindh

Potocki Cooke

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. maj 1998.

H. Jung

Justitssekretær

B. Vesterdorf

Afdelingsformand